

מוקמינן הריבוי דלך שני היכא דמסתבר טפי דהיינו כבשתו, ואתא לא ימצא לגלות לנו דלך שני לא אתא לאסור, דאי אתא לאסור לישתוק מיניה ואיסור הוה ידעינן מקרא דלא ימצא דמשמע מן המצוי בידך כו', אלא ודאי לא ימצא גילה לנו דלך שני לא בא לאסור אלא להתיר כדפרישית.

ועוד יש ליישב (פה) (פ"ה - ג'ה), ומה שהקשה ר"ת לאו פירכא הוא, דהא דחוינן בעלמא דמעטנין גוי בין כבשתו בין לא כבשתו מחד קרא, היינו בתר דגלי לן הכא מתרי קראי דליכא חילוק, אבל ודאי אי לא גלי לן הכא דהם שוים הוה מצרכינן בעלמא נמי תרי קראי. ומכל מקום קשה דקאמר לעיל יכול יטמין וכ"ו ויקבל פקדונות מן הגוים ת"ל לא ימצא, ובתר הכי אינן לי אלא בגוי שלא כבשתו גוי שכבשתו מניין, ומייתי קרא דלא ימצא, והיכי נפקי תרוייהו מלא ימצא, בשלמא לפירוש הקונטרס ניחא דגוי (שלא כבשתו) (שכבשתו - הגרצ"ג) נפקא לן מלך כדפרישית, אבל לר"ת קשה דתרוייהו מלא ימצא נפקי דתרי דרשות היכי דרשינן מלא ימצא. וי"ל דקבלת פקדונות וקבלת אחריות עליו וכבשתו שלא קבל עליו אחריות הכל היינו מעשה מצוי, ולא ימצא נמי הוה משמע ימצא אצלך, וא"כ שפיר נפקא לן תרוייהו מלא ימצא דהוי הכל מצוי אצלך. כן נראה למורינו רבינו פריץ ג"ע.

דף ו ע"א. התם דמצי מסלק ליה. וקשה לר"י דהכא אמרינן דבשל ארנונא חייבת היכא דמצי מסליק ליה, ובפרק איזהו נשך (צ"מ ע, ז) אמרינן המקבל (צאן נכסי) (נכסי צאן - ג'ה) ברזל מן הגוים פטורה מן הבכורה אע"ג דמצי מסלק ליה, כדאמר התם כיון דאילו בעי גוי זוזי (לישראל) (מישראל - הגרצ"ג) ולא משכח שקיל בהמתו וכ"ו. וי"ל דשאני התם דבהמה היתה מתחילה של גוי, ואם כן כיון דאילו בעי גוי זוזי ולא משכח שקיל לבהמתו, לא נפקא כלל מרשותו של גוי, ומשום הכי פטורה מן הבכורה אע"ג דמצי מסלק ליה. אבל הכא שהיתה מתחילה של ישראל, כיון דמצי מסלק לגוי בזווי לא נכנסה כלל ברשותו של גוי, ומשום הכי חייבת.

בהמת ארנונא פטורה עיסת ארנונא חייבת. בהמת ארנונא פטורה מן הבכורה אף על גב דמצי מסלק ליה עיסת ארנונא חייבת ואף על גב דלא מצי מסלק ליה. ומשני האי אית ליה קלא. פי שותפות דבהמה הכל יודעינן שיש למלך חלק בה, ומשום הכי פטורה מן הבכורה, אבל עיסה לית לה קלא. פי אין העולם יודעינן שיש למלך חלק בה, ולהכי חייבת משום העולם יהיו סבורים שאינו מפריש חלה. והקשה רש"י והתניא חייבת והכא גבי בהמת ארנונא פטורה, ומשני דכי תניא חייבת בעיסה וקשה לרשב"ם דבהדיא תניא בתוספתא (זכורות פיז

שייעשה גחלים והנאתו מותרת, כדאמרינן בסוף תמורה (ז, ה) כל הנשרפים אפרן מותר. וי"ל כיון דתחילת הבערתו היא באיסור, דאז אינו יכול ליהנות ממנו כדפ', אף לאחר שנעשה גחלת הבערה שלא לצורך יום טוב קרינן ביה, ואע"ג שתהא לו (היתר - ג'ה) הנאה אחרי כן אסורה. ומכל מקום קשה דאמאי לא אמרינן דאתי עשה ודחי לא תעשה, פי' (אתי - ג'ה) עשה דתשבתו ודחי לא תעשה כל מלאכה דכתיב גבי יום טוב, וי"ל דהא ליכא למימר, דיום טוב עשה ולא תעשה הוא, דכתיב (שבת) (שבת) (ויקרא כג, כד - ע"י ע"כ כד, ז), והוה ליה יום טוב עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה.

משום שנאמר לך לך תרי זמני. פירש הקונטרס משום שנאמר בגבולין לך לך תרי זמני, (כתוב - ג'ה) לא יראה לך שאור בכל גבולך שבעת ימים וכתוב לא יראה לך שאור ולא יראה לך חמץ בכל גבולך, דבחד הוה סגי דמצי למיכתב לא יראה לך שאור וחמץ, תרי לך למה לי, אם אינו ענין לכל יראה דהרי כבר אמור, תניהו ענין לכל ימצא, והוי כמו שכתוב לא ימצא לך ודרשינן שלך אי אתה מוצא אבל אתה מוצא של אחרים ושל גבוה, כלומר אף במצוי אצלך דהיינו שרוי עמך אני אמר דאין (עמו) (חמץ - הגרצ"ג) אסור אלא אם כן שהוא שלך אבל אתה מוצא את שלו. ופירש הקונטרס דהוה לך דכתיב בחמץ לא קחשיב, דשאור וחמץ מיצרך צריכי כדאמר בביצה (ו, ז) חד מחבריה לא יליף.

וא"ת והקונטרס למה לו לפרש משום דאם אינו ענין, לימא משום שנאמר לך שני גבי בל יראה להתיר כבשתו. וי"ל דזה הצריכו לומר, דהא קחוינא דמייתי ברייתא קרא דלא ימצא. ומכל מקום קשה דברייתא נמי אמאי לא אמר לך שני דכתב גבי בל יראה דמיותר ולישתוק מלא ימצא. וי"ל דזה הצריכו לומר כן דאי לא (הוה - ג'ה) כתוב לא ימצא לא הוה שרינן כבשתו משום לך, דלך לא משמע שום היתר גבי מצוי, אלא משמע כשהוא מצוי חשוב שלך, ואם משום לך הוה אמרינן דאתא לדרשא אחרית, אבל הכא דדרשינן ליה מלא ימצא משמע דאפילו במצוי אצלך בעינן לך. ומכל מקום קשה לר"ת דהכא משמע דמצרכינן תרי קראי למעוטי גוי שכבשתו וגוי שלא כבשתו, ובכל מקום לא מצרכינן אלא חד קרא למעוטי גוי כבשתו בין לא כבשתו, גבי דגנן דגן גוי (גיטין מו, ב), ולא מחלקינן בין כבשתו ולא כבשתו.

לכן נראה לר"ת דודאי מחד לך הוה שרינן בין כבשתו בין לא כבשתו כדאשכחנא בעלמא, והכא הכי פירושיה משום שנאמר לך לך תרי זמני, אבל ודאי מחד לא סגי, וקא סלקא דעתין דאסיר משום דהוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות (יומא מג, ה) ואם כן אתי לך שני לגלות איסור. ומסתמא הוה

דכא מיירי בצריך למקומו [נרין מ' - של כלי], ואפי' היכא [והיכא - ג'] דצריך למקומו הוי ניטל (ואמ' [ואפי' - הגרזינ] לדבר שאינו ניטל הוא.

ואם תאמר מכל מקום אמאי כופה עליו כלי, נישרפיה, דהא דאמר לעיל (פ, ז) דאסור בשריפה משום דלא אמרינן מתוך, משמע הא אי הוה אמרינן מתוך מותר לשורפו, ואנן קיימא לן כבית הלל דאית (ליה) ולהו - ג'] מתוך במסכת ביצה (י, ז).

וי"ל דהא דמשמע לעיל דמותר לשורפו אי אמרינן מתוך היינו בשלא ביטלו, דאם לא היה שורפו יאה עובר עליו משום בל יראה והוי צורך קצת כדפרישית לעיל (פ, ז), והא מיירי שכבר בטלו דליכא צורך קצת ומשום הכי אסור לשורפו, ומכל מקום כופה עליו כלי דילמא אתי למיכל מיניה.

חמצו של גוי עושה לו מחיצה גבוהה י' טפחים. וא"ת והאמר לעיל גבי מוצא חמץ כופה עליו כלי, ולא קאמר עושה לו מחיצה כ"י כמו הכא ומאי שנא. וי"ל דלעיל מיירי ביום טוב דאין אדם יכול לעשות מחיצה, ולהכי קאמר כופה עליו כלי משום דגזרינן דילמא אתי למיכל מיניה, אבל הכא מיירי בארבעה עשר דאדם יכול לעשות מחיצה, ולהכי קאמר עושינן לו מחיצה דילמא אתי למיכל מיניה, דלעולם היה יודע דמחיצה הוי הפסק וחשוב יותר לעשות היכא דהוא יכול לעשותה. ועיין פירוש הקונטרס דלעיל סגי בכפיית כלי משום [ד]יומא חדא [הוא - ג'] ובליילה יבערנו שהוא שלו, אבל הכא דאינו רוצה לשורפו דהחמץ אינו שלו אלא של גוי והוא רוצה להניחו עד לאחר פסח ולכך צריך מחיצה, דבכפיית כלי לא סגי משום שמא יסיר את הכלי לצורך ומשום הכי צריך מחיצה.

ת"ש העושה ביתו אוצר תוך ל' יום זקוק לבער. תימה דקפסיק ותני אף על פי שאין הכלב יכול לחפש אחריו, ולקמן (ס, ה) אמרינן חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער. וי"ל דלא דמי דדוקא התם דמיירי דנפלה עליו כבר (נפלה) [מפולת - ג'] אבל הכא שבא לעשות בתחילה (ו)אם כן ודאי קודם שיש האוצר חייב לבער.

ע"ב. שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני. וא"ת והיכי מוכח מהכא, וכי לא היה לו למשה לענות להם משאלותם, והא הוצרך לומר להם דינו משום ההוראות ששאלו. ויש לומר דאם כן הוה ליה למימר אל תעשו פסח זה עכשיו סתמא, וכשיגיע להם זמן פסח יאמר להם עשו פסח ולא יותר, מדקא מזהיר עליהם מפסח שני בפסח ראשון, ש"מ דהיינו משום שדורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום.

ה"ע בהמת ארנונא חייבת בבכורה. ואם כן (לא) קשה לפירושו דפירש לעיל גבי עיסה תניא חייבת. לכן נראה דהכי גרסינן, בהמת ארנונא חייבת בבכורה ואף על גב דלא מצי מסלק ליה, עיסת ארנונא פטורה ואף על גב דמצי מסלק ליה, מאי טעמא, האי אית ליה קלא והאי לית ליה קלא, פ"י האי אית ליה קלא לא קאי אשותפות, אלא הכי פירושה, האי אית ליה קלא, פ"י בהמה כשנולד אית לה קול שהוא בכור, ומכוער הדבר אם הוא נגזו ונועבר דלא ידעי כולי עלמא דפטור משום ארנונא, האי לית ליה קלא, פ"י לישת עיסה, ולא ידעי כולי עלמא אם הפריש ממנה אם לאו.

וקשה לר"ת דבהדיא תניא בתוספתא (להל פ"ה ה"ג) עיסת ארנונא חייבת בחלה. וכן משמע בירושלמי (להל פ"ג ה"ד) דקאמר, ישראל וגוי שיש להם עיסה בשותפות אם יש (מחלקו) [בחלקו - ג'] של ישראל שיעור חייבת ואם לאו פטורה, ופריך והתניא חייבת, ומשני תמן ברשות ישראל שמא ימלך הגוי שלא ליטלה ויטול הדמים ומשום הכי חייבת, ברם הכא לא ברשות ישראל ומשום הכי פטורה, אלמא גבי עיסה תניא חייבת בשמא ימלך, והכא אמרינן דפטורה בכל ענין, וא"כ קשה לרשב"ם דגרס פטורה. לכן נראה דגרסינן עיסת ארנונא פטורה והא דלא מצי מסלק ליה, והא דתני חייבת היינו היכא דמצי מסלק ליה, כדמפרש בירושלמי בשמא ימלך, מאי טעמא, האי אית ליה קלא, כדפירש רשב"ם.

ייחד לו בית. פירש [רש"י - הגרזינ] ולא קבל עליו אחריות אלא אמר לו הרי ביתי לפניך. וקשה לר"י דמאי איריא ייחד, אפילו בלא ייחד נמי הוי מותר, דהא אמרינן לעיל (פ, ז) שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה.

לכן נראה לר"ת דקאי אקיבל עליו אחריות להפקיד אצלו, ומשום הכי מפיך ליה מלא ימצא בבתיכם דלא חשיב ליה מצוי כיון שייחד לו בית. ומשום בל ימצא אינו עובר אע"ג דקביל עליה אחריות, דדוקא כשהחמץ שלו אז הוא עובר משום בל ימצא אף על גב שאינו בביתו, אבל חמצו של גוי אינו עובר עליו [בב]ל ימצא כיון שיחד לו בית, דאע"ג דקביל עליה אחריות מכל מקום אינו של ישראל, דהא אינו חייב אלא אי מינגיב או מיתביד, ובשעת האיסור כל ימי הפסח עדיין לא מיתביד, ולא היה חייב ולא הוי שלו. וראיה מדלעיל (ס) דקאמר להו בעירו חמירא דבני חילא מבתיכון, דהיה מורה להם שאם ייחדו לו בית מהני, אע"ג שאם היה שלהם לא מהני ייחוד, ולרב פפא דמפרש ליה מסברא לא קשיא מידי, דכיון שייחד לו בית הוי כמו שקבל עליו אחריות בחמצו של נכרי בביתו של גוי.

כופה עליו כלי. וא"ת והא אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל (ע"ג מג, ה), וחמץ דבר שאינו ניטל הוא. וי"ל